

“ÖĞRETEREK ÖĞRENME” YÖNTEMİNİN İKİNCİ YABANCI DİL OLARAK ALMANCANIN ÖĞRETİMİNDE/ÖĞRENİMİNDE ETKİSİ

Yrd. Doç. Dr. Ergün Serindağ
ÇÜ Eğitim Fakültesi
Alman Dili Eğitimi AD

ÖZET

“Öğreterek öğrenme” yöntemi, Eichstätt Üniversitesi Yabancı Dil Eğitimi öğretim elemanlarından Jean-Pol Martin tarafından seksenli yılların başında başlangıçta Fransızca dersleri için geliştirilen bir ders işleme yöntemidir. Yöntemin temel düşüncesi öğrencilerin öğretmen işlevini üstlenerek arkadaşlarına ders vermeleridir. Öğrenciler böylece derste işlenecek konuları gruplar halinde hazırlayarak ve sunarak içeriğin doğruluğu bağlamında sınıfa karşı sorumluluk alma, takım çalışması becerisi, inisiyatif alma ve bağımsız davranabilme becerisi geliştirmektedirler. Bu çalışmanın amacı, bir ders ortamında “Öğreterek öğrenme” yönteminin Almancanın ikinci yabancı dil olarak öğretimi/öğreniminde de kullanılmasının ne kadar anlamlı ve etkili olduğunu araştırmaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Öğreterek öğrenme, ikinci yabancı dil olarak Almanca

ZUSAMMENFASSUNG

“Lernen durch Lehren” ist eine Unterrichtsmethode, die von Jean-Pol Martin, Dozent für Fremdsprachendidaktik an der Universität Eichstätt, Anfang der achtziger Jahre ursprünglich für den Französischunterricht entwickelt wurde. Die Grundidee der Methode ist, dass Schüler Lehrerfunktionen übernehmen, so dass sie ihre Mitschüler unterrichten. Dadurch, dass die Schüler sich in Gruppen den Stoff selbst erarbeiten, sich eine Präsentation überlegen und ihn sich gegenseitig vorstellen, übernehmen sie Verantwortung für die Inhalte gegenüber der Klasse, können bei der Erarbeitung und der Präsentation Teamfähigkeit, die Bereitschaft zur Eigeninitiative und die Fähigkeit zum selbständigen Handeln entwickeln. Die Intention der vorliegenden Arbeit besteht daher darin, im Rahmen einer Unterrichtsreihe zu untersuchen, wie sinnvoll und effektiv der Einsatz der Methode “Lernen durch Lehren” auch schon beim Lehren/Lernen des Deutschen als zweiter Fremdsprache ist.

SCHLÜSSELWÖRTER: Lernen durch Lehren, Deutsch als zweiter Fremdsprache

GİRİŞ

Öğretme ve öğrenme alanında bugüne kadar çeşitli kuram, yöntem ve yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Hepsinin ortak çıkış noktası bir şeyin en iyi nasıl öğretileceği ve öğrenileceği olagelirken bilişim olanaklarının baş döndürücü bir hızla gelişip yaygınlaştığı, her türlü bilgiye ulaşmanın olabildiğince kolaylaştığı günümüz dünyası yenilikleri ve gelişmeyi kavrayan, bunun yanında kendi üzerine düşen görevlerin de farkında olan bireylere ihtiyaç duyulmakta (Şaşan, 2002), onlardan bilgi tüketmekten çok bilgi üretmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda çağdaş dünyanın kabul ettiği birey, kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden, yönlendirilmeyi ve biçimlendirilmeyi bekleyen değil, bilgiyi yorumlayarak anlamın yaratılması sürecine etkin olarak katılan (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 9), yarattığı bilgiyi bağımsız davranış ve sorumluluk içinde sorun çözme yönünde kullanabilmelidir.

Bu anılan nitelikleri eğitimde kazandırmanın yolu öğreneni öğretme/öğrenme sürecinin odak noktasına oturtup derse etkin olarak katılımını sağlamaktan geçer. Bu durum, teknolojik gelişmeler ve bunların ekonomik ve ticari ilişkilere yansımaları sonucunda toplumların dışı açılmalarının ve diğer toplumlarla ilişkilerini geliştirmelerinin kaçınılmaz bir hal aldığı, özellikle son yıllarda küreselleşme süreci de denilen ve malların, hizmetlerin, insan gücünün ve paranın ulusallıktan uluslararası

dolaşıma geçtiği, toplumlararası ilişkilerin kültürel ve bilimsel düzeyde yoğunluk kazandığı ve bunlara koşut olarak yabancı dil öğrenme gereksiniminin ve öneminin daha da belirginleştiği, yabancı dilin vazgeçilmez bir iletişim aracı olduğu günümüz için de geçerlidir. Zira düz anlatım, soru-cevap gibi geleneksel yöntemlerle yürütülen öğretmen merkezli yabancı dil derslerinde öğrenciler genellikle edilgen konumda olup yabancı dil öğrenmenin olmazsından olan iletişim ortamına sınırlı olarak katılabilmekte, ders süresinin büyük bir bölümü öğretmenin konuşmasıyla geçtiğinden öğrencilerin amaç dilde konuşma gibi üretimsel beceri kazanma şansı azalmakta ve buna koşut olarak yanlış yapmaktan, konuşmaktan korkan ancak dil hakkında çok şey bilen öğrenci yetişmektedir. Buna karşılık öğrencinin merkez alındığı, öğrencinin özellikle öğretmen konumuna yerleştirildiği *öğreterek öğrenme* yönteminin kullanıldığı yabancı dil derslerinde öğrencilerin söz konusu yabancı dilin dilbilgisi yapılarını, sözcük anlamlarını ve yazım kurallarını araştırarak daha etkili bir öğrenme içine girmelerine, bununla beraber konuları söz konusu yabancı dilde işleyeceklerinden doğru öğretebilmek adına telaffuzlarına da ister istemez dikkat ederek konuşmaya yönelik çekincelerinin de ortadan kalkmasına ortam hazırlanacaktır. Unutmamalıdır ki duyduğumuz şeylerin %20’sini, gördüklerimizin %30’unu, tasvir ve ifade ettiğimiz % 80’ini ve eylemsel olarak gerçekleştirdiğimiz %90’ını hafızamızda

tutabilmekteyiz (Witzenbacher,1985: 17). Dolayısıyla öğrenciler ifade ettiklerinin yani öğrettiklerinin %80’ini ve öğretirken eylemde bulunarak öğrettiklerinin %90’ını hafızalarında tutmaktadırlar. Her ne kadar temellerinin 19. yüzyılda öğrencinin öğretime katılmasını sağlayan Lanchaster okuluna¹ dayandığı genel kabul görse de *öğreterek öğrenme* yöntemi, Seneca’nın yaklaşık 2000 yıl önce yazdığı “docendo discimus: öğreterek öğreniyoruz.”² gibi, binlerce yıldır bilinen bir yöntemdir. Ancak bununla birlikte *öğreterek öğrenme* yöntemini, öğrencilerin ders sürecine aktif katılmaları ve küçük öğretim yaklaşımlarında bulunmaları gerektiğini ve dersin genel olarak öğrenciler arasındaki iletişime ve etkileşime dayanması gerektiğini savunan ve şu an Berlin Hür Üniversitesinde profesör olan Ludger Schiffler’den³ 80’li yılların başında etkilenecek Fransızca derslerini şekillendirmek amacıyla ayrıntılarıyla ele alan ve geliştiren Jean-Pol Martin’dir.

Martin (2002: 6) yöntemin etkinliği şöyle özetlemektedir:

- “Öğretmen daha az konuşmaktadır. Bu yöntem sayesinde yabancı dil dersinde ifadelerin %80’i öğrencilerden gelmektedir.
- Ağır konular öğrenci bakış açısıyla aydınlanmaktadır ve böylece öğrenci, ‘öğrenme’ konusunda bilgi sahibi olmaktadır.
- Öğrencilerin heyecan düzeyi birbirlerine karşı daha azdır. Öğrenciler, birbirleriyle daha rahat iletişime girebilmektedirler.
- Öğretmen gözlemci olarak sınıfın ve her bir öğrencinin anlama düzeyini daha iyi farkına varabilmektedir. Böylece öğretmen bunlara müdahale etmeye daha fazla zamanı ve olanağı olmaktadır.
- Öğrencilerin derste rolü değiştiğinden ve birbirleriyle iletişim içine girdiklerinden sosyal öğrenme geliştirilmektedir.”

Bunun yanında Ziebegk (1998) *öğreterek öğrenme* yönteminin tercih edilme nedenleri olarak şunları sıralamaktadır:

- Dersin yürütülme sorumluluğunun öğrenciye verilmesi onun derse yönelik içsel ve dışsal güdülenmesini artıracaktır.
- Öğrenciler sunacakları konuları kendileri hazırlayacaklarından o konuyla ilgili daha derin araştırma yapacaklar bu da onları inisiyatif almaya özerk çalışmaya yöneltecektir.
- Gerek konuya hazırlık aşmasında gerekse sunum sırasında öğrencinin takım çalışması ve arkadaşlarıyla iletişim içinde olma zorunluluğu

onun toplumsal katılım yetisine ve empati geliştirmesine katkıda bulunacaktır.

- Arkadaşları konuyla ilgili doğruları kendisinden öğreneceği için öğrenci sorumluluk üstlenme yetisine olumlu etki yapacaktır. Öğrencinin etkin rol aldığı *öğreterek öğrenme* sadece okumak ve dinlemek yerine bilgiyi araştırma yorumlama ve analiz etme, tartışma, düşünceleri savunma ve paylaşma, hipotez kurma, sorgulama gibi öğrenme sürecine etkin katılım yoluyla öğrenme gerçekleştirir. Bireylerin etkileşimi önemlidir. Bu durum özellikle söz konusu yabancı dil olunca büyük önem taşımaktadır.

Problem

Özellikle yabancı dil derslerinde öğrenciler her yabancı dil öğretimi için geçerli olan dört temel beceriyi (dinleme, anlama, konuşma ve yazma) olabildiğince eşit düzeyde edinmeleri için çeşitli yöntemlere ve etkinliklere gereksinim duyarlar. *Öğreterek öğrenme* yöntemi bu gereksinimi karşılayacak bir yöntemdir. Araştırmanın problemini, “İkinci yabancı dil olarak Almancanın öğretiminde *öğreterek öğrenme* yönteminin uygulandığı öğrenci grubunun akademik başarısına etkisi var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada birincil amaç, İngilizcenin ardından Almancayı ikinci yabancı dil olarak seçen öğrencilerin Almancayı kendi yabancı dil öğrenme deneyimlerini de kullanarak öğrenme sürecine etkin olarak katılmalarını sağlamak ve böylece onlara yukarıda sözü edilen özelliklerin yanında hayat boyu ve özerk öğrenme alışkanlığı kazandırmak olurken diğer taraftan *öğreterek öğrenme* yönteminin söz konusu derste etkililiğini ortaya koymaktır.

Sayıtlar

- 1) Belirlenen örneklemin evreni temsil ettiği,
- 2) Öğrencilerin verilen konulara özveriyle hazırlandığı ve ölçme sırasında dürüst ve samimi oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma, 2005-2006 yılında, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 3. sınıfında ikinci yabancı dil olarak Almancayı seçen 12 kontrol, 13 deney grubu öğrencisi ile, araştırmanın süresi öğrencilerin önhazırlığı dahil 6 hafta ile, araştırma *öğreterek öğrenme* ile sınırlıdır. Araştırmada ele alınan yöntemin uygulanması Almancada sıfatların derecelendirilmesi, edilgen

¹ bkz. <http://de.wikipedia.org/wiki/Lancasterschule>

² bkz. Skinner (1994,1)

³ Ossege, Daniel (2002, 5)

çatı ve ilgi cümleleri konusuyla, bulgular istatistiksel tekniklerle ve araştırmadaki hesaplamalar öğrencilere yapılan sınav sorularından alınan puanlarla sınırlıdır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Yapılan deneysel çalışmada kontrol ve deney grubu öğrencilerinin toplam 9 tane veri analiz sonucu incelenmiştir. Analizler aşağıda belirtilen konular çerçevesinde yapılmıştır:

- Öntestin istatistiksel verilerinin analizi.
- Sontestin istatistiksel verilerinin analizi.
- Öntestte yer alan her bir konunun istatistiksel verileri
- Sontestte yer alan her bir konunun istatistiksel verilerinin analizi.
- Deney grubunda sıfat derecelendirmesi konusunu anlatanların ve dinleyenlerin verilerinin analizi.
- Deney grubunda edilgen çatı konusunu anlatanların ve dinleyenlerin verilerinin analizi.
- Deney grubunda ilgi cümlesi konusunu anlatanların ve dinleyenlerin verilerinin analizi.
- Deney grubunda konuları anlatanların ve kontrol grubundaki öğrencilerin her bir konuya yönelik verilerinin analizi.
- Deney grubunda konuları dinleyenlerin ve kontrol grubundaki öğrencilerin her bir konuya yönelik verilerinin analizi.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni 2005-2006 eğitim-öğretim yılı Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalıdır. Araştırmanın tesadüfi örneklemini bu anabilim dalının 3. sınıfının bir şubesinde okuyan 12 öğrenci ile bir diğer şubesinde okuyan 13 öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Öğreterek öğrenme yöntemi İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalında 2. Yabancı Dil olarak Almanca dersini alan 3. sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. İki farklı sınıf ele alınmıştır. İki sınıfta da dilbilgisi konuları işlenmiştir. Bir grup deney grubu diğer grup ise kontrol grubu olmuştur. Kontrol grubu 20 öğrenciden deney grubu ise 14 öğrenciden oluşmaktadır. Çeşitli nedenlerden dolayı deney grubundan 1 öğrenci, kontrol grubundan ise 8 öğrenci testlerden bir tanesine katılmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

İstatistik değerlendirmeler için *Öğreterek öğrenme* yöntemi uygulanmadan önce ve

uygulandıktan sonra toplam iki test yapılmıştır. Bu testlerle birlikte öğrencilerin planlanan üç konudaki bilgileri de ayrı ayrı ölçülmüştür.

Deney grubundaki 13 öğrenci, iki tane 4 kişilik bir tane de 5 kişilik toplam üç gruba ayrılmıştır. Deney grubundaki öğrenciler, yöntemi uygulayarak kendileri konuları anlatırken kontrol grubunda öğretmen konuları işlemiştir. Yöntemin uygulanması çeşitli aşamalardan geçmiştir:

Öncelikle deney grubunda öğretmen rolünü üstlenecek öğrencilere sınıfa önceden verilen alıştırmaları kontrol etmeleri, metin okuma ve yazdırma gibi basit öğretici görevler verilmiştir. Bu arada bu öğrencilerle yöntem hakkında konuşulmuş onlara gerek sunum sırasında gerekse dinleyici konumunda bulduklarında nasıl bir yol izleyecekleri hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilere sunacakları konuları, sıfat derecelendirmesi, ilgi cümlesi ve edilgen çatı, dağıtıldıktan sonra öğrenciler, konuların içerikleri hakkında kendileri yeterli bilgi bulmuşlardır. Öğrenciler, farklı Almanca dilbilgisi kitapları araştırmışlardır ve İnternette buldukları farklı alıştırmaları sınıfa getirmişlerdir. İnternet'teki alıştırmaların bulunmasıyla öğrenciler farklı alıştırmalar içeren sayfalar keşfettiklerini ve bunları kendi bireysel çalışmaları için kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Bu tür sayfalarda öğrencilerin kendilerini denetleyebilmeleri için alıştırmaların çözümleri de bulunmaktadır. Bu aşamada konularla ilgili hazırlıkları gözden geçirilmiş konu bağlamında eksik görülen yerler tamamlanmıştır. Örneğin ilgi cümlesi konusunda sadece ilgi adlı ile birlikte kullanılan cümleleri sunmayı planlayan öğrenci grubuna ilgeç ile birlikte kurulan cümlelerin de ele alınması gerektiği belirtilmiştir. İki haftalık bir alıştırmaya aşamasından sonra öğrencilerden sıfat derecelendirmesi, ilgi cümlesi ve edilgen çatı konularını sırasıyla sunmaları istenmiştir.

Öğrenciler, İngilizceyi öğrenme alışkanlıklarından olsa gerek, öncelikle örnekten yola çıkarak kuralları öğretmeye çalışmışlardır. Bunun üzerine başka bir öğrenci kuralları anlatmıştır ve diğer bir öğrenci ise sınıf arkadaşlarına konuya uygun alıştırmalar yaptırmıştır. Tüm gruplar öğrencilere evde yapmaları için alıştırmaya örnekleri vermiştir.

Anlatım esnasında öğrenciler anlatımda sık sık İngilizce terimleri kullanmışlardır ve İngilizce ile Almanca dilbilgisi yapılarını karşılaştırarak konuları öğrencilere aktarmışlardır. Bu davranışlarla konu seçiminin amaca uygun olduğu görülmüştür. Öğrenciler, karşılaştırma sayesinde hem öğrenirken hem de öğretirken büyük keyif aldıklarını, Almancanın sanıldığı

gibi zor olmadığını hatta İngilizceyle kıyaslandığında daha çabuk öğrenilebileceklerini özellikle vurgulamışlardır. Dikkat çekici diğer bir nokta ise, öğrencilerin öğretmen konumundaki öğrenciye konu anlatımında yardımcı olmalarıdır. Öğrenciler kural anlatımında bildiklerini derste paylaşarak öğretmen konumundaki öğrenciye destek vermişlerdir. Bu da öğretmenin işini kolaylaştırarak öğrencilerin konuyu anladıklarını göstermiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Elde edilen veriler SPSS 11.5 paket programına aktarılarak iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eden Mann-Whitney U-Test'i kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 kabul edilmiştir. Daha sonra tablolar yapılmış ve her biri ayrı ayrı yorumlanırken aşağıdaki Mann-Whitney U-Test'i için kritik değer tablosu⁴ kullanılmıştır.

n	4	5	8	9	12	13
4	0	1	4	4	7	8
5	1	2	6	7	11	12
8	4	6	13	15	22	24
9	4	7	15	17	26	28
12	7	11	22	26	37	41
13	8	12	24	28	41	45

BULGULAR ve YORUMLAR

Elde edilen verilerden istatistiksel olarak şu sonuçlar bulunmuştur:

Tablo 3.1. Kontrol ve Deney Gruplarının seçilen konularla ilgili öntesti için yapılan ilişkisiz Grup Mann-Whitney U-Test'i sonuçları

Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
Kont. Gr.	12	10,75	30,38	51
Den. Gr.	13	15,08	23,42	

İlk veri analizi kontrol ve deney gruba yapılan ön testi içermektedir. Bu test ile öğrencilerin işlenmesi öngörülen her üç konudaki ön bilgileri ölçülmüştür. Tablo 3.1'e göre kontrol ve deney grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=51>41$, $P=0,14>0,05$). Bu sonuç, her iki grubun da işlenmesi öngörülen konularla ilgili bilgilerinin eşit düzeyde olduğunu göstermektedir. *Öğreterek öğrenme* yöntemini ölçmek için bu sonucun bu şekilde çıkması gerekmektedir, böylece yöntemin etkililiği daha sağlam bir

şekilde ve tutarlılık göstererek ortaya konmuş olacaktır.

Tablo 3.2. Kontrol ve Deney Gruplarının seçilen konularla ilgili sontesti için yapılan ilişkisiz Grup Mann-Whitney U-Test'i sonuçları

Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
Kont. Gr.	12	10,92	60,33	53
Den. Gr.	13	14,92	68,15	

“Öğreterek öğrenme” yöntemi uygulandıktan sonra deney ve kontrol gruplarına işlenen üç konuyu da kapsayan bir son test uygulanmıştır. Bu test ile her iki grubun söz konusu konularla ilgili akademik başarılarının arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır. Tablo 3.2'ye göre kontrol ve deney grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=53>41$, $P=0,17>0,05$). Başka bir deyişle ders, ister öğretmen tarafından isterse öğrenciler tarafından işlensin, öğrenciler için akademik başarı anlamında bir şey fark etmemiştir. Bu durum, öğrencilerle öğretmenin Almancayı aynı etkide öğretmiş olmaları açısından dikkate değer bir sonuçtur.

Tablo 3.3. Kontrol ve Deney Gruplarının her bir konuyla ilgili öntesti için yapılan ilişkisiz Grup Mann-Whitney U-Test'i sonuçları

	Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
sıfat	Kont. Gr.	12	10,83	11,92	52,00
	Den. Gr.	13	15,00	22,69	
edilgen	Kont. Gr.	12	9,00	30,83	30,00
	Den. Gr.	13	16,69	46,54	
ilgi c.	Kont. Gr.	12	11,00	0,00	54,00
	Den. Gr.	13	14,85	6,38	

Öğreterek öğrenme yönteminde daha önce de bahsedildiği gibi üç farklı konu anlatılmıştır ve bu nedenle de ön testin içerisinde bulunan konulara yönelik de bir değerlendirme yapılmıştır. Konular tek tek değerlendirmeye alınmıştır. Bu veriler Tablo 3.3'te belirtilmiştir. Kontrol ve deney grubunun konular arasındaki analiz sonuçlarına bakıldığında kontrol ve deney grupları arasında sıfat derecelendirmesi ile ilgili öntestte istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=52>41$, $P=0,16>0,05$). Aynı şekilde kontrol ve deney grupları arasında ilgi cümleleri ile ilgili öntestte istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=54>41$, $P=0,04<0,05$).

Ancak edilgen çatı ile ilgili öntestte istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=30<41$, $P=0,009<0,05$). Sıra

⁴ <http://de.wikipedia.org/wiki/Mann-Whitney-U-Test> sitesinden 27.01.2007 tarihinde alınmıştır.

ortalamalarından da anlaşılacağı gibi, deney grubu öğrencileri edilgen çatı ile ilgili önteste daha başarılılar. Bir yanda ön teste her konunun başında örnek bir cümlenin yer alması ve edilgen çatının diğer konulara göre İngilizcedeki edilgen yapıya daha çok benzemesi bu sonuca yol açtığı düşünülürken diğer yanda deney grubundaki öğrencilerin hazırlık muafiyet sınavını başarıyla geçmiş olmaları onların dil sezgileri yardımıyla daha başarılı olduklarını akla getirmektedir.

Tablo 3.4. Kontrol ve Deney Gruplarının her bir konuyla ilgili sontesti için yapılan ilişkisiz Grup Mann-Whitney U-Test’i sonuçları

	Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
sıfat	Kont. Gr.	12	13,33	67,50	74,00
	Den. Gr.	13	12,69	65,38	
edilgen	Kont. Gr.	12	9,67	52,83	38,00
	Den. Gr.	13	16,08	70,54	
ilgi c.	Kont. Gr.	12	13,96	73,83	66,50
	Den. Gr.	13	12,12	66,38	

Ön testin konu dağılımına göre yapılan veri analizinden sonra “öğreterek öğrenme” yönteminin uygulanmasından sonra yapılan sontestin içerisinde bulunan her bir konuya yönelik de bir değerlendirme yapılmıştır. Tablo 3.4’e bakıldığında kontrol ve deney grupları arasında istatistiksel açıdan edilgen çatı dışındaki konularla ilgili anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Sıfat derecelendirilmesi için $(U=74>41, P=0,82>0,05)$ ve ilgi cümleleri için $(U=66,50>41, P=0,52>0,05)$ olurken edilgen çatı konusunda deney grubu ile kontrol grubu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır $(U=38<41, P=0,03<0,05)$. Deney grubunda edilgen çatı konusunu işleyen öğrenciler İngilizce ve Almancanın bu konudaki yapısal benzerliğinden yararlanarak karşılaştırmalı örneklerle konuyu arkadaşlarına anlatmışlardır. Bu da Tablo 3.3 için yapılan değerlendirmeyi doğrular niteliktedir.

Tablo 3.5. Deney Grubunda Sıfat Derecelendirmesi Konusunu Anlatanların ve Dinleyenlerin Veri Analizi

	Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
sıfat	öğretmen konumundakiler	4	8,25	73,00	13,00
	öğrenci konumundakiler	9	6,44	63,33	

Bu değerlendirme sonucunda deney grubunda öğretmen konumundakiler ile öğrenciler arasında da bir veri analizinin yapılması yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu sayede edilgen çatı konusunda ortaya çıkan bu farklılığın nedeni daha net ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Sıfat derecelendirmesinde öğretmen konumundaki öğrenciler ile diğer öğrenciler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir $(U=13>4)$. Bu demektir ki, öğretmen konumundaki öğrenciler ile diğer öğrenciler aynı düzeyde konuları öğrenmiştir. Yani öğretene ve öğrenen arasında bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 3.6. Deney Grubunda Edilgen Çatı Konusunu Anlatanların ve Dinleyenlerin Veri Analizi

	Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
edilgen	öğretmen konumundakiler	4	7,13	68,25	17,50
	öğrenci konumundakiler	9	6,94	71,56	

Tablo 3.6’da görüldüğü gibi edilgen çatı konusunda da öğretmen konumundaki öğrencilerle diğer öğrenciler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamaktadır $(U=17,50>4)$. İki farklı konumda bulunan öğrenciler aynı düzeyde bilgilere sahiplerdir. Aynı şey Tablo 3.7’de öğretmen konumunda ilgi cümlesi konusunu işleyen öğrencilerle diğer öğrenciler arasında da söz konusudur $(U=15,50>6)$. Yani bu iki öğrenci grubu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 3.7. Deney Grubunda İlgi Cümlesi Konusunu Anlatanların ve Dinleyenlerin Veri Analizi

	Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
ilgi c.	öğretmen konumundakiler	5	6,10	60,00	15,50
	öğrenci konumundakiler	8	7,56	70,38	

Tablo 3.5, Tablo 3.6 ve Tablo 3.7 ortaya koyduğu sonuç konuları anlatanların ve dinleyenlerin konuları aynı düzeyde öğrendiklerini göstermesiyle beraber şu açıdan da dikkate değer: Konuları titizlikle ve derinlemesine araştıran öğretmen işlevini üstlenen öğrenciler konuyla ilgili edindikleri bilgileri öyle sunmuş olmalı ki kendilerini

dinleyen diğer arkadaşları en az onlar kadar konuyu öğrenmişler. Bu da bir bakıma “öğreterek öğrenme” yönteminin kullanılmasıyla öğrencilerin öğretim becerilerinin geliştiğini göstermektedir.

Tablo 3.8. Deney Grubunda Konuları Anlatanların ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Her Bir Konuya Yönelik Veri Analizi

	Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
sıfat	Kont. Gr.	12	8,13	67,50	19,50
	Deney Grubunda Konuyu Anlatan	4	9,63	70,00	
edilgen	Kont. Gr.	12	7,58	52,83	13,00
	Deney Grubunda Konuyu Anlatan	4	11,25	68,25	
ilgi c.	Kont. Gr.	12	9,71	73,83	21,50
	Deney Grubunda Konuyu Anlatan	5	7,30	60,00	

Deney grubundaki öğretmen ile öğrenci konumundaki öğrenciler arasında yapılan bu veri analizi sonrasında öğretmen konumundaki öğrenciler ile kontrol grubundaki öğrenciler arasında da bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme üç farklı konu çerçevesinde ele alınmıştır. Değerlendirme sonuçları Tablo 3.8’de gösterilmiştir. Bu tabloya göre, deney grubunda *öğreterek öğrenme* yöntemiyle konuları anlatan öğrenciler ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasında anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3.9. Deney Grubunda Konuları Dinleyenlerin ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Her Bir Konuya Yönelik Veri Analizi

	Grup	n	Sıra Ort.	Ort.	U
sıfat	Kont. Gr.	12	11,71	67,50	45,50
	Deney Grubunda Konuyu Dinleyen	9	10,06	63,33	
edilgen	Kont. Gr.	12	8,58	52,83	25,00
	Deney Grubunda Konuyu Dinleyen	9	14,22	71,56	
ilgi c.	Kont. Gr.	12	10,75	73,83	45,00
	Deney Grubunda Konuyu Dinleyen	8	10,13	70,38	

İlgili konuları her iki grupta da dinleyen öğrenciler dikkate alındığında sıfat derecelendirmesi ile ilgili istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=45,50>26$). Aynı şekilde ilgi cümleleri ile ilgili de istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur ($U=45>26$). Tablo 3.8’deki verilerden farklı olarak edilgen çatı konusunda tablo 3.9’da kontrol grubu ile deney grubundaki dinleyici konumundaki öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($U=25<26$). Tablo 3.4 ve Tablo 3.8’e bakıldığında burada edilgen çatı konusuyla ilgili anlamlı farkın deney grubundaki öğretmen konumundaki öğrencilerden ziyade dinleyici konumundaki öğrencilerden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda “*öğreterek öğretme*” yönteminin İngilizcenin ardından ikinci yabancı dil olarak Almancanın öğretiminde kullanılmasının birçok olumlu yönü ortaya çıkmıştır. Analiz sonuçlarının da gösterdiği gibi, öğrencilerin bilgiyi edinmeleri bağlamında genel olarak bir fark ortaya çıkmamıştır; bir başka deyişle öğrencilerin öğretmen rolü üstlenerek dersin işlendiği grup ile bizzat öğretmenin ders işlediği grup arasında bir fark olmamıştır. Bu durum bir yanda öğrencilerin bir öğretmen gibi aynı etkide dersi işledikleri, diğer yanda öğrencilerin ikinci yabancı dil öğretiminin temel hedeflerinden biri olan yaşam boyu ve özerk öğrenmeyi içselleştirdiği anlamına gelmektedir. Ayrıca gruplar arası akademik başarı düzeyinde bir fark olmaması dersin öğrenciler tarafından yürütüldüğü grup için özellikle ikinci yabancı dil olarak Almanca’yı öğrenenler için kendiliğinden bir fark ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilerin öğretmen konumunda olduğu grupta; öğrenciler Almanca olarak daha fazla iletişim kurma, dolayısıyla dilsel çekingeliklerinden olabildiğince kurtulma olanağına kavuşmuşlar, ders sunumları sırasında aynı aileden gelen her iki dili karşılaştırarak benzerliklere ve farklılıklara dikkat çekerek kendilerince “öğrenilmesi zor olan” Almancanın en az İngilizce gibi öğrenebilirliğine inanmışlar, özgüvenleri ve Almanca’ya karşı güdülerini artırmıştır; dersi sunan öğrenciler arkadaşlarının bilgi seviyesini daha iyi bildiklerinden ona göre hazırlık yapmış böylece öğrenciler arası ilişkiler daha iyi ve samimi olmuştur; her bir öğrenci öğretmen görevi üstlendiği için öğrencilerin bir yabancı dil öğretme, yabancı dilde tartışma, yorum yapma gibi becerilerinde de artış görülmüş, telaffuzlarında belirgin bir iyileşme

görülmüş, özgüvenleri artmıştır; öğretmen kazandığı artı zamanı ders sırasında yaptığı gözlemlerle saptadığı eksiklikleri giderme ve öğrencilerin dilsel gelişimine daha fazla katkıda bulunma olanağına kavuşmuştur.

Bu bağlamda, özellikle öğretmen yetiştiren fakültelerde, öğretim elemanları ders programlarında “*öğreterek öğretme*” yöntemine olduğundan daha fazla yer vermelidir. Yöntemin eğitim-öğretimin her kademesinde ve her derste uygulanabilirliği açıktır. Özellikle ilk ve ortaöğretimde öğrencilere sık sık ders anlatırıldığı eğitim sistemimizde öğretmenlerin bu yöntemi giriş bölümünde belirtilen özelliklere uygun biçimde işlevsel hale getirmeleri, öğrencileri ezbercilikten kurtarmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Martin, J.P. (2002). Lernen Durch Lehren, *Die Schulleitung – Zeitschrift für pädagogische Führung und Fortbildung in Bayern. Heft 4. Dezember 2002. 29.Jahrgang.* S.3-9
www.ldl.de/material/aufsatz/warum-ldl.pdf
[ziyaret tarihi: 07/03/2005]
- Ossege, D. (2002). Erprobung der Methode ‘Lernen durch Lehren’ im Anfangsunterricht”. Schriftliche Prüfungsarbeit zur Zweiten Staatsprüfung für das Amt des Studienrats. Berlin:
www.ldl.de/material/arbeiten/ossege.pdf [ziyaret tarihi: 07/03/2005]
- Skinner, J. D. (1994). Learning by Teaching. *Zielsprache Englisch* 2: 94, 38-39.
<http://www.ldl.de/material/aufsatz/skinner.htm>.
[ziyaret tarihi 05. 01. 2007]
- Şaşan, Hasan H. (2002)Yapılandırmacı Öğrenme.
<http://www.egitim.aku.edu.tr/yapilandirma.doc>
[ziyaret tarihi: 27/01/2007]
- Witzenbacher, K. (1985). Didaktik zum Anfassen. Lehrer/in - Persönlichkeit und lebendiger Unterricht. Handlungsorientiert lehren und lernen. Schüleraktivierung - Selbsttätigkeit – Projektarbeit. Derl. Herbert Gudjons (1997). Bad Heilbrunn Obb.: Klinkhardt, ss. 16-19.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (1993). Nitel Araştırma Yöntemleri Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Ziebegk, S. (1998). Die Methode "Lernen durch Lehren" - erprobt an der Einführung der Relativsätze im KonjunktivLateinunterricht in einer 10. Klasse. Schriftliche Prüfungsarbeit für das Amt des Studienrates.
<http://bebis.cidsnet.de/weiterbildung/sps/latein/examen/ldl.html> , [ziyaret tarihi:27.01.2005]